

Oponentský posudek na bakalářskou práci:

Petăr Stojanov: *Личност и колектив в романа „Под игото“ от Иван Вазов* [Osobnost a kolektiv v románu Pod jařmem Ivana Vazova]. FF UK – KJBS, Praha 2018, 57 s.

Kandidát Petăr Stojanov se ve své bulharsky psané bakalářské práci *Личност и колектив в романа „Под игото“ от Иван Вазов* [Osobnost a kolektiv v románu Pod jařmem Ivana Vazova; sám v anotaci název překládá méně vhodně jako „Osobnost a společenství v románu Pod jařmem Ivana Vazova“] pokusil analyzovat a interpretovat vzájemný poměr osobnostního (individuálního) a kolektivního (nacionálního) ve vybraných dílech národního klasika Ivana Vazova, zejména pak v jeho nejslavnějším, zakladatelském románu *Под игото*.

Silnou stránkou Stojanovova přístupu (autor se pohybuje na průsečíku etnopsychologie, literární historie a literární vědy zaměřené na poetiku míst – topologii – a na zkoumání typologie a funkce postavy) je jeho vnímavá četba, pohotová a funkční práce s uváděnými prameny a jazyková vyříbenost (u studentských prací tohoto typu ojedinělá) a schopnost jasně formulovat východiska bádání i vlastní interpretační postřehy.

V 1. kapitole *Мястото на Иван Вазов в българската литература* (s. 9–27) autor nastínil zásadní úlohu spisovatelova díla pro novodobou bulharskou literaturu. Pozoruhodnou tezi M. Canevu („Всъщност през първата половина на 80-те години на XIX в. Вазов е по-близко в своето поетическо развитие до ония насоки в българския литературен развой, чийто изразител ще стане кръгът *Мисъл*, отколкото по-късно, когато започва естетическия двубой между тях“, s. 11) by nebylo od věci rozvést konkrétními příklady, protože tento aspekt Vazovovy tvorby bývá často opomíjen. Jako zajímavost si dovolím podotknout (nad rámec těchto hodnotících poznámek), že novější literární věda dokonce podezírá Vazova jako jednoho z možných autorů premodernistického manifestu z roku 1885 (manifest *Осветление на българската поезия* vyšel ve Vazovově časopise *Зора* podepsán dodnes jednoznačně nerozluštěnou šifrou „От Г. З-ча“). O Vazovových kosmopolitních, evropeizačních snahách (viz např. sbírku *Италия* či román *Казаларската царица* s ústřední otázkou nerovnoprávného postavení ženy v bulharské poosvobozené společnosti, v níž nadále převažovaly patriarchální poměry), sourodých s aktivitami pozdějšího kruhu *Мисъл*, by kandidát mohl zevrubněji pohovořit při obhajobě své práce.

K celkové dikci Stojanovova stylu bych měl dvě připomínky.

Primárním adresátem bakalářské práce je na české univerzitě Čech, proto je nezvyklé identifikovat vše bulharské jako „naše“ (viz např. „Езикът е съхранен, той е доказателство за историческата памет. Чрез следващите куплети от стихотворението поетът успява да ни пренесе с лекота през вековете на нашето славно минало.“ [s. 15] nebo „В първия куплет авторът ни връща и ни напомня за славното ни минало, за мъките на народа ни и за земята, в която сме се родили – България.“ [s. 21]).

S tím souvisí i jistý (obrozensko-vlastenecký) patos výkladových pasáží, kde jako by se autor blížil stylu textů, o nichž sám pojednává, např. „Той е един достоеен син на майка България, благодарение на когото ние, следващите поколения, можем да разберем по-добре нашето минало, да се огледаме в него и да не забравим кои сме и от къде идваме.“ (s. 8) nebo „портрети на най-видните български възрожденци, будители, родолюбци, велики синове на майка България“ (s. 18) aj. Ve vědeckém textu by bylo vhodnější držet od pojednávaného tématu určitý odstup a psát o bulharské minulosti, o dějinách bulharského národa apod. neutrálně, třebaže kandidátův entuziasmus výklad svým způsobem oživuje.

Po obsahové stránce je tato úvodní kapitola nejvíce zaměřena literárněhistoricky, proto si dovolím několik postřehů týkajících se vlastního zpracování tématu. Předně název kapitoly není zcela výstižný – autor se detailněji zabývá Vazovovým dílem pouze do vydání románu *Под игото*, ostatní tvorbu jen telegraficky shrnuje na necelé jedné stránce (s. 27). Zcela stranou zůstala problematika Vazovovy dramatiky (i to mohl autor ošetřit volbou vhodnějšího názvu

kapitoly). Je to škoda, protože právě v dramatu (*Към пропаст, Борислав, Ивайло, Престолът*) a také v historických prózách (v románu *Светослав Тертер* a novele *Иван Александър*) je dobře patrná Vazovova umělecko-historická koncepce úlohy osobnosti v dějinách (vůbec aspekt osobnostní zůstal v celé práci jen naznačen) a zajímavé by bylo pozorovat, jak spisovatel přistupoval k dramatizaci vlastních prozaických textů, které Stojanov pokládá za relevantní pro své téma (např. dodnes populární *Хъшове* nebo Vazovova vlastní dramatizace *Под игото*). Alespoň stručně by o Vazovových dramatech z hlediska dichotomie osobnost / kolektiv mohl kandidát pohovořit při obhajobě.

O otázce nesnadného žánrového vymezení Vazovova básnického cyklu *Епопея на забравените* (Stojanov jednotlivé skladby nazývá poněkud zjednodušeně ódami, srov. s. 18) může se kandidát poučit ze studie V. Bechyňové *Жанрова подоба Вазову Еропеје запоменутých* (Slavia 54, 1985, s. 177–194).

Ostatním kapitolám práce 2. *Романът Под игото – творческа история. Историческо време и място* (s. 28–35) a 3. *Образна система и сюжет – „Обществото“ на малкия град. Основни топоси. Героят като част от колектива – Релацията водач – колектив. От времето на бита към времето на бунта* (s. 36–53), jež tvoří vlastní jádro rozpravy, není po obsahové ani formální stránce co vytknout. Interpretace Vazovova prvního románu (snad jen poněkud nadneseně vyznívá formulace „Романът е българският литературен връх, който остава ненадминат и до днес.“ [s. 28]; těžko by bylo lze souhlasit s tím, že žádný bulharský beletrista doposud nenapsal román, který by se Vazovovu arcidílu nevyrovnal, neboť vždy je třeba mít na zřeteli dobový kontext – román 19. století – a srovnatelnou žánrovou varietu, v tomto případě román syntetizující „приключенско-романтичното и летописно-епопейното начало“ [s. 28], abych použil formulaci T. Žečeva) je přehledná, čtivá, dobře argumentovaná a celková úroveň předkládaného textu převyšuje běžnou úroveň bakalářských prací. Z hlediska dalšího badatelského potenciálu zvoleného tématu otevírají se perspektivy zejména k výzkumu žánrových souvislostí *Под игото* s ostatní Vazovovou románovou tvorbou, s dalšími (historickými) romány vracejícími se do období vrcholného národněosvobozenického hnutí Bulharů a v neposlední řadě s obdobnými díly v ostatních balkánských literaturách (nabízí se např. *Хайдук Станко* Janka Veselinoviće z roku 1896).

Frekvence pravopisných chyb a překlepů je velice nízká, v podstatě jde jen o výjimečná přehlédnutí. Opakuje se jen rozkolísaná podoba toponyma Бяла Черква / Бяла черква; ojedinělá je chyba v české anotaci („...je zkoumáno, jak se ‚velký historický čas‘ zrodil v sérii konkrétních událostí, osobních rozhodnutích a veřejných příčin“ [místo „osobních rozhodnutí“], s. 5). Na straně 17 je pak odkazováno ke knize „Вазов 1970“ (s citátem Nikoly Atanasova), avšak v seznamu literatury tento pramen chybí.

Bakalářskou práci Petra Stojanova *Личност и колектив в романа „Под игото“ от Иван Вазов* na základě výše zmíněného považuji za plně vyhovující obsahovému záměru a původnímu zadání, doporučuji ji s dobrým svědomím k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako výbornou.

V Praze 30. července 2018

PhDr. Marcel Černý, Ph.D.